

Global Code of Ethics for Tourism

For Responsible Tourism

Opšti etički kodeks u turizmu

UNITED NATIONS

UNWTO

PREAMBULA

Mi, članovi Svjetske turističke organizacije (WTO), okupljeni na Generalnoj skupštini u Santiagu, Čile, prvog dana oktobra 1999. godine,

Potvrđujemo ciljeve postavljene članom 3. Statuta Svjetske turističke organizacije, svjesni "odlučujuće i centralne" uloge ove Organizacije, priznate od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, u promociji i razvoju turizma, s obzirom na doprinos privrednom razvoju, međunarodnom razumijevanju, miru, napretku i univerzalnom poštovanju i očuvanju ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve, bez obzira na rasu, pol, jezik i vjeru.

Čvrsto vjerujući da, kroz direktne, spontane i neposredne kontakte koje podstiče između ljudi iz različitih kultura i načina života, turizam predstavlja vitalnu snagu mira i faktor prijateljstva i razumijevanja među ljudima širom svijeta.

U saglasnosti sa načelom o usklađivanju zaštite prirodnog okruženja, privrednog razvoja i borbe protiv siromaštva na održiv način, kako su to formulisale Ujedinjene nacije 1992. godine na "Zemaljskom Samitu" u Rio de Janeiru, izrazile u Agendi 21, usvojenoj tom prilikom.

Uzimajući u obzir brz i kontinuirani rast, prošli i očekivani, turističke aktivnosti, bilo iz razloga odmora, posla, kulture, religije ili zdravlja i njeno snažno djelovanje i pozitivno i negativno, na okruženje, privredu i društvo i emitivnih i receptivnih zemalja na lokalne zajednice i domaće stanovništvo, kao i na međunarodne odnose i trgovinu.

S ciljem promovisanja odgovornog, održivog i univerzalno prihvatljivog turizma u okviru prava svih lica da koriste svoje slobodno vrijeme za odmor ili putovanje, uz poštovanje izbora društava svih ljudi.

Ali uvjereni da svjetska turistička privreda u cjelini može mnogo postići radeći u okruženju koje favorizuje tržišnu ekonomiju, privatnu inicijativu i slobodnu trgovinu i koje služi optimizaciji njenih blagotvornih efekata na stvaranje bogatstva i zaposlenosti.

Takođe čvrsto uvjereni da, osiguravanjem jednog broja principa i određenog broja pravila kojih se pridržava, odgovorni i održivi turizam nije ni u kom slučaju inkompatibilan sa rastućom liberalizacijom uslova koji vladaju trgovinom uslugama, pod čijim okriljem preduzeća ovog sektora rade, i da je moguće uskladiti u ovoj djelatnosti ekonomiju i ekologiju, okruženje i razvoj, otvorenost prema međunarodnom tržištu i zaštitu društvenog i kulturnog identiteta.

Uzimajući u obzir da, uz ovakav pristup, svi učesnici u razvoju turizma — državna, regionalna i lokalna administracija, preduzeća, poslovna udruženja, zaposleni u ovom sektoru, nevladine organizacije i organi svih vrsta koja pripadaju turističkoj privredi, kao i lokalne zajednice, mediji i sami turisti, imaju različite ali i međuzavisne odgovornosti u pojedinačnom i društvenom razvoju turizma i da će formulacije njihovih pojedinačnih prava i obaveza doprinijeti ostvarenju ovog cilja.

Posvećeni, saglasno ciljevima kojima teži i sama Svjetska turistička organizacija od usvajanja rezolucije 364 (XII) na svojoj Generalnoj skupštini 1997. godine (Istanbul), promovisanju istinskog partnerstva između javnih i privatnih sudionika u razvoju turizma, i želeći da vidimo kako se proširuje partnerstvo i saradnja te vrste, na otvoren i uravnoteže način, na odnose između emitivnih zemalja i zemalja domaćina i njihovih turističkih privreda.

Nadovezujući se na Deklaraciju iz Manile 1980. godine o Svjetskom turizmu i o Društvenom uticaju na turizam iz 1997. godine, kao i na Pravilnik i Kodeks u turizmu, usvojene u Sofiji 1985. godine pod okriljem WTO-a.

Ali vjerujući da bi ovi instrumenti trebali biti dopunjeni skupom međuzavisnih principa za njihovo tumačenje i primjenu, na kojima bi učesnici u razvoju turizma trebali oblikovati svoje ponašanje na početku dvadeset prvog vijeka.

Koristeći, za potrebe ovog instrumenta, definicije i klasifikacije primjenjive na putovanja, a posebno pojmove "posjetilac", "turist" i "turizam", kako je usvojeno na Međunarodnoj konferenciji u Ottawi, održanoj od 24. do 28. juna. 1991. godine i odobreno 1993. godine od strane Komisije za statistiku Ujedinjenih nacija na njenoj dvadeset sedmoj sjednici.

Upućujući posebno na sljedeće instrumente:

- Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, od 10. decembra 1948.godine;
- Međunarodni sporazum o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, od 16. decembra 1966. godine;
- Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima, od 16. decembra 1966. godine;
- Varšavsku konvenciju o zračnom prometu od 12. oktobra 1929. godine
- Čikašku konvenciju o međunarodnom civilnom avioprometu od 07. decembra 1944. godine, iu vezi sa njom, Tokijsku, Hašku i Montrealsku konvenciju;
- Konvenciju o carinskim olakšicama u turizmu, od 04. jula 1954. godine i Protokol koji seodnosi na ovu Konvenciju;
- Konvenciju koja se odnosi na zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine, od 23. novembar 1972. godine;
- Deklaracija iz Manile o svjetskom turizmu, od 10. oktobra 1980.godine;

- Rezoluciju sa šestog zasjedanja Generalne skupštine (WTO) Sofija kojom se usvajapravilnik i Kodeks u turizmu, od 26. septembra 1985.godine;
- Konvenciju o pravima djeteta, od 20. novembra 1989 godine;
- Rezoluciju sa devetog zasjedanja Generalne skupštine WTO-a (Buenos Aires) koja se posebno odnosi na olakšanje uslova putovanja i bezbjednost turista, od 04. oktobra 1991. godine;
- Deklaracija iz Rija o okruženju i razvoju, od 13. juna 1992. godine;
- Opšti sporazum o trgovini uslugama, od 15. aprila 1994. godine;
- Konvenciju o biodiverzitetu, od 06. januara 1995. godine;
- Rezoluciju sa jedanaestog zasjedanja Generalne skupštine WTO-a (Kairo) o prevencijiorganizovanog seks turizma, od 22. oktobra 1995. godine;
- Štokholmsku deklaraciju, od 28. avgusta 1996. godine, protiv komercijalne seksualneeksploatacije djece;
- Deklaraciju iz Manile o društvenom uticaju turizma, od 22. maja 1997. godine;
- Konvencije i preporuke koje je usvojila Međunarodna organizacija rada u oblasti kolektivnih ugovora, zabrane prinudnog rada i rada djece, zaštite prava domaćeg stanovništva i podjednagog tretmana bez diskriminacije na radnom mjestu;

Afirmišemo pravo na turizam i na slobodu turističkih kretanja,

izražavamo našu želju da promovišemo jedan pravičan, odgovoran i održiv svjetski poredak u turizmu, čije koristi će podijeliti svi sektori društva u kontekstu jedne otvorene i liberalizovane međunarodne ekonomije i svečano usvajamo, u skladu sa ovim ciljevima, principe **OPŠTEG ETIČKOG KODEKSA U TURIZMU**.

NAČELA

Član 1.

(Doprinos turizma uzajamnom razumijevanju i poštovanju između naroda i društva)

- (1) Razumijevanje i unapređenje etičkih vrijednosti zajedničkih ljudskom rodu, kao i usmjerenje ka toleranciji i poštovanju raznovrsnosti vjerskih, filozofskih i moralnih uvjerenja, su osnov i posljedica odgovornog turizma; učesnici u razvoju turizma i sami turisti trebali bi da poštuju društvenu i kulturnu tradiciju i običaje svih ljudi, uključujući manjine i domorodačko stanovništvo, i da priznavaju njihovu vrijednost;
- (2) Turističke aktivnosti trebale bi da budu vođene u skladu sa karakteristikama i tradicijom regije i zemalja domaćina, a u skladu sa njihovim zakonima, navikama i običajima;
- (3) Predstavnici lokalnih zajednica, s jedne strane, i lokalni stručnjaci, s druge strane, trebali bi međusobno da sarađuju i poštuju turiste koji ih posjećuju, i upoznaju njihov način života, ukuse i očekivanja; obrazovanje i obuka koji se pružaju stručnjacima, trebaju da doprinesu gostoljubivoj dobrodošlici;
- (4) Zadatak vlasti je da obezbijedi zaštitu turista i posjetilaca i njihove imovine; one moraju posvetiti posebnu pažnju bezbjednosti stranih turista zbog moguće posebne osjetljivosti; one trebaju da olakšaju uvođenje specifičnih načina informisanja, zaštite, osiguranja i pomoći u skladu sa njihovim potrebama; bilo kakvi napadi, otmice ili prijetnje turistima ili radnicima u turizmu, kao i namjerno uništavanje turističkih objekata i kulturne ili prirodne baštine, trebaju da budu oštro osuđeni i kažnjeni, u skladu sa njihovim državnim zakonima;
- (5) Tokom putovanja, turisti i posjetioci ne smiju da čine nikakve kriminalne radnje ili bilo koje radnje koje se smatraju kriminalnim prema zakonima zemlje koju posjećuju, kao i da se suzdrže od bilo kakvog ponašanja koje bi lokalno stanovništvo moglo da osjeti kao uvredljivo ili štetno, ili koje oštećuje lokalno okruženje; od bilo kakve nezakonite trgovine drogom, oružjem, antikvitetima, zaštićenim vrstama i proizvodima koje su opasne ili zabranjene državnim propisima;
- (6) Turisti i posjetioci imaju odgovornost da se upoznaju, čak i prije svog polaska, sa karakteristikama zemalja koje se pripremaju da posjete; oni moraju da budu svjesni zdravstvenog i bezbjednosnog rizika svojstvenog svakom putovanju van njihovog uobičajenog okruženja, te da se ponašaju na takav način da maksimalno umanje ove rizike;

Član 2.

(Turizam kao sredstvo individualnog i kolektivnog ispunjenja)

- (1) Turizam, djelatnost najčešće povezana sa odmorom i relaksacijom, sportom i pristupom kulturi i prirodi, treba da bude planiran i sproveden kao primarno sredstvo za pojedinačno i grupno ispunjenje; kada se obavlja dovoljno otvoreno i bez predrasuda, on je nezamjenjiv faktor samoo obrazovanja, uzajamne tolerancije i učenja o legitimnim razlikama između naroda i kultura i o njihovoj raznovrsnosti;
- (2) Turističke aktivnosti moraju poštovati jednakost muškaraca i žena; one trebaju da promoviraju ljudska prava i, posebno, individualna prava najosjetljivijih grupa, posebno djece, starijih, hendikepiranih, etničkih manjina i domorodačkog stanovništva;
- (3) Eksploatacija ljudskih bića u bilo kojoj formi, naročito seksualnoj, posebno kad se odnosi na djecu, u suprotnosti je sa fundamentalnim cijenama turizma i predstavlja negaciju turizma; s tim uvezi, u skladu sa međunarodnim pravom, protiv nje se treba energično boriti u saradnji sa svim zainteresovanim državama i kažnjavati je, bez ustupaka, od strane državnih zakonodavstava kako zemalja koje se posjećuju tako i zemalja iz kojih potiču počinioci ovih djela, čak i kada su u inostranstvu;
- (4) Putovanje u svrhu vjere, zdravlja, obrazovanja i kulture ili jezične razmjene su posebno korisni oblici turizma, koji zaslužuju podršku;
- (5) Uvođenje u planove obrazovanja predavanja o vrijednosti turističke razmjene, njenom ekonomskom, socijalnom i kulturnom doprinosu, a takođe i o njenim rizicima, treba se podsticati;

Član 3.

(Turizam, faktor održivog razvoja)

- (1) Svi učesnici u razvoju turizma trebaju da čuvaju prirodnu sredinu/okolinu, u cilju dostizanja stabilnog, kontinuiranog i održivog privrednog rasta, usklađenog sa pravičnim zadovoljavanjem potreba i težnji sadašnje i budućih generacija;
- (2) Svi oblici razvoja turizma koji su korisni za očuvanje rijetkih i dragocjenih resursa, posebno vode i energije, kao i za izbjegavanje, koliko je to moguće, proizvodnje otpada, trebaju da dobiju prioritet i da budu podstaknuti od strane državnih, regionalnih i lokalnih vlasti;
- (3) Ravnomjerno raspoređeni tokova turista i posjetilaca u vremenu i prostoru, posebno onih koji su rezultat godišnjih odmora i školskih raspusta, i još ravnomjernija raspodjela odmora, potrebni su, da bi se smanjio pritisak turističke aktivnosti na okolinu i povećao njen koristan uticaj na turističku privredu i lokalnu ekonomiju;
- (4) Turistička infrastruktura treba da bude tako osmišljena, a turističke aktivnosti programirane, da štite prirodnu baštinu sačinjenu od ekosistema i biodiverziteta i da

čuvaju ugrožene divlje vrste; učesnici u razvoju turizma, a posebno turistički radnici, trebaju da se slože oko uvođenja ograničenja ili zabrana svojih aktivnosti kada se one sprovode u posebno osjetljivim oblastima: pustinjama, polarnim ili visoko-planinskim područjima, priobalnim područjima, tropskim šumama ili močvarama, povoljnim za stvaranje rezervata prirode ili zaštićenih područja;

(5) Turizam, u prirodi i ekoturizam su priznati kao posebno korisni za poboljšanje i unapređenje položaja turizma, jer osigurava poštovanje prirodne baštine i lokalnog stanovništva i usklađenisu sa ukupnim kapacitetima područja.

Član 4.

(Turizam, korisnik kulturne baštine čovječanstva koji doprinosi njenom unapređivanju)

(1) Turistički resursi pripadaju zajedničkoj baštini čovječanstva; zajednice na čijoj teritoriji se oni nalaze imaju posebna prava i obaveze prema njima;

(2) Turistička politika i aktivnosti trebaju se voditi sa poštovanjem za umjetničko, arheološko i kulturno naslijeđe, trebaju se zaštititi i prenijeti budućim generacijama; posebna pažnja treba da se posveti očuvanju i održavanju spomenika, svetišta i muzeja, kao arheoloških i istorijskih lokaliteta, koji moraju da budu široko otvoreni za turističke posjete; treba dati podršku javnom pristupu predmetima kulture i spomenicima u privatnom vlasništvu, uz poštovanje prava njihovih vlasnika, kao i religioznim zdanjima, bez narušavanja redovnih potreba bogoslužnja;

(3) Finansijska sredstva dobijena od posjeta lokalitetima kulture i spomenicima trebaju, barem djelimično, da budu korištena za održavanje, zaštitu, razvoj i uljepšavanje ove baštine;

(4) Turističke aktivnosti se trebaju planirati na takav način da omoguće tradicionalnim proizvodima kulture, zanata i folkloru da opstanu i unapređuju se, a ne da izazovu njihovonazadovanje i standardizaciju.

Član 5.

(Turizam, korisna djelatnost za zemlje i društva domaćina)

(1) Lokalno stanovništvo treba da bude povezano sa turističkim aktivnostima i da sudjeluje u ispravnoj raspodjeli ekonomskih, društvenih i kulturnih koristi koje one stvaraju, a posebno u direktnom i indirektnom zapošljavanju koje iz njih proizlazi;

(2) Turistička politika treba da bude tako primijenjena da pomaže rast životnog standarda stanovništva u područjima koje se posjećuju i da zadovolji njihove potrebe; planiranje, arhitektonski prilaz i upravljanje turističkim mjestom i smještajem trebaju da imaju za cilj da ih integrišu, u najvećoj mjeri, u lokalnu ekonomiju i socijalni milje; kada je stepen kvalifikacije podjednak, prioritet treba dati lokalnoj radnoj snazi;

(3) Posebnu pažnju treba obratiti na specifične probleme priobalnih područja i

ostrvskih teritorija i osjetljivih ruralnih i planinskih područja, kojima turizam često predstavlja rijetku priliku za razvoj, nasuprot opadanju tradicionalnih ekonomskih aktivnosti;

(4) Turistički stručnjaci, posebno investitori, vođeni propisima koje su donijele javne vlasti, trebaju da izrade studije o uticaju njihovih razvojnih projekata na okruženje i prirodnu okolinu; oni takođe trebaju da dostave, s najvećom otvorenošću i objektivnošću, informacije o svojim budućim programima i očekivanim posljedicama i da razvijaju dijalog o njihovom sadržaju sa zainteresovanim stanovništvom.

Član 6.

(Obaveze učesnika u razvoju turizma)

(1) Turistički stručnjaci imaju obavezu da obezbijede turistima objektivne i istinite informacije određanim mjestima i o uslovima putovanja, prijema i boravka; oni trebaju osigurati da ugovorne klauzule predložene njihovim klijentima budu lako razumljive što se tiče vrste, cijene i kvalitete usluga za koje se obavezuju da će izvršiti, kao i novčane naknade koju će isplatiti u slučaju jednostranog raskida ugovora sa svoje strane;

(2) Turistički stručnjaci, onoliko koliko zavisi od njih, trebaju da vode računa, u saradnji s javnim vlastima, o bezbjednosti, sprečavanju nezgoda, zdravstvenoj zaštiti i ispravnosti hrane za one koji traže njihove usluge; isto tako, trebaju osigurati postojanje odgovarajućih sistema osiguranja i pomoći; trebaju prihvatiti pisane obaveze propisane državnim propisima i isplatiti pravičnu naknadu u slučaju nepridržavanja ugovorenih obaveza;

(3) Turistički stručnjaci trebaju da doprinesu kulturnom i duhovnom zadovoljenju turista i da im, tokom njihovih putovanja, omoguće isповijedanje njihove vjere;

(4) Vlasti emitivnih država i zemalja domaćina, u saradnji sa zainteresovanim stručnjacima i njihovim udruženjima, trebaju da obezbijede postojanje neophodnih mehanizama za odštetu turistima u slučaju bankrota preduzeća koje je organizovalo njihovo putovanje;

(5) Vlade imaju pravo, i dužnost, posebno kada su u pitanju krize, da informišu svoje državljane o posebnim okolnostima, ili čak opasnostima, s kojima se mogu susresti tokom svojih putovanja u inostranstvo; njihova je odgovornost, u svakom slučaju, za objavljivanje neprovjerenih ili preuveličanih informacija koje nanose štetu zemljama domaćinima i interesima njihovih operatora; sadržaji preporuka o putovanjima zato trebaju biti ranije razmotreni s vlastima zemalja domaćina i zainteresovanim stručnjacima; formulisane preporuke trebaju da budu striktno srazmjerne ozbiljnosti situacije i ograničene na geografska područja gdje su nastale posebne okolnosti; ovakve preporuke trebaju da budu ograničene ili ukinute čim se vrate normalniji uslovi;

(6) Štampa, a posebno specijalizovana turistička štampa i drugi mediji, uključujući moderna sredstva elektronske komunikacije, trebaju da objavljuju istinite i

uravnotežene informacije o događajima i situacijama koje bi mogle uticati na tokove turista; oni takođe trebaju da obezbijede pravovremene i pouzdane informacije korisnicima turističkih usluga; ove komunikacione i elektronske komercijalne tehnologije takođe treba razvijati i koristiti u ove svrhe; u slučaju medija, nikako ne treba promovisati "seks turizam";

Član 7. (Pravo na turizam)

(1) Mogućnost direktnog i ličnog pristupa otkrivanju i uživanju u svim resursima planete predstavlja podjednako pravo svih stanovnika svijeta; rastuće sveobuhvatno učešće u nacionalnom i međunarodnom turizmu treba se smatrati jednim od najboljih mogućih izraza održivog rasta slobodnog vremena, te na tom putu ne treba postavljati prepreke;

(2) Univerzalno pravo na turizam mora se smatrati posljedicom prava na odmor i slobodno vrijeme, uključujući razumno ograničenje radnih časova i plaćene odmora koji su zagarantovani članom 24. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i članom 7. Međunarodne konvencije o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima;

(3) Socijalni turizam, a posebno asocijativni turizam, koji olakšavaju široko rasprostranjeno raspolaganje slobodnim vremenom, putovanjima i odmorima, trebaju se razvijati uz podršku vlasti;

(4) Porodični, turizam mladih, studentski, turizam starijih ljudi i turizam za invalide, trebaju biti podsticani i olakšavani;

Član 8. (Sloboda turističkih kretanja)

(1) U saglasnosti sa međunarodnim pravom i državnim zakonodavstvom, turisti i posjetioci trebaju da imaju koristi od slobode kretanja u okviru svojih zemalja iz jedne države u drugu, u skladu sa članom 13. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima; trebaju da imaju pristup turističkim i kulturnim lokalitetima bez podvrgavanja prekomjernim formalnostima ili diskriminaciji;

(2) Turisti i posjetioci trebaju da imaju pristup svim dostupnim oblicima komunikacije, internim i eksternim; trebaju da imaju koristi od brzog i lakog raspolaganja lokalnim administrativnim, pravnim i zdravstvenim uslugama; treba im omogućiti da nesmetano kontaktiraju konzularne predstavnike svojih zemalja, u skladu sa diplomatskim konvencijama koje su na snazi;

(3) Turisti i posjetioci trebaju da imaju ista prava kao i građani zemlje koju posjećuju, u vezi s povjerljivosti ličnih podataka i informacija koje se odnose na njih, posebno kada se ti podaci čuvaju elektronski;

(4) Administrativne procedure koje se odnose na granične prelaze, bilo da one spadaju pod nadležnost države ili proizlaze iz međunarodnih sporazuma, kao što su vize ili zdravstvene icarinske formalnosti, trebaju da budu prilagođene, koliko god je to moguće, tako da u najvećoj mogućoj mjeri olakšaju slobodu putovanja i široko otvoreni prilaz međunarodnom turizmu; sporazum između grupa zemalja u cilju usklađivanja i pojednostavljenja procedura treba podržavati; specifične takse i davanja koje kažnjavaju turističku privredu i podrivaju njenu konkurentnost trebaju se postupno odstraniti ili korigovati;

(5) U zavisnosti od ekonomske situacije u zemljama iz kojih dolaze, putnici trebaju da imaju pristup određenom iznosu valute potrebne za njihovo putovanje;

Član 9.

(Prava radnika i preduzetnika u turističkoj privredi)

(1) Fundamentalna prava zaposlenih i samostalnih radnika u turističkoj privredi i srodnim djelatnostima trebaju da budu zagarantovana, pod nadzorom državne i lokalne administracije i zemalja iz kojih dolaze i zemalja domaćina, s posebnom pažnjom koja se poklanja specifičnim ograničenjima vezanim posebno za sezonski karakter njihove djelatnosti, globalnu dimenziju njihovog privređivanja i fleksibilnost koja se često zahtijeva po prirodi posla;

(2) Zaposleni i samostalni radnici u turističkoj privredi i srodnim djelatnostima imaju pravo i obavezu da stiču odgovarajuću početnu i stalnu obuku; potrebno im je pružiti odgovarajuću socijalnu zaštitu; nesigurnost posla treba maksimalno ograničiti, a poseban status, posebno u odnosu na socijalnu pomoć, treba pružiti sezonskim radnicima u sektoru;

(3) Bilo koja fizičko ili pravno lice, ukoliko ima neophodne sposobnosti ili kvalifikaciju, treba imati pravo da razvija svoju profesionalnu djelatnost u oblasti turizma u skladu s važećim državnim zakonima; preduzetnici i investitori, posebno u oblasti malih i srednjih preduzeća, trebaju da imaju pravo na slobodan pristup turističkom sektoru uz minimum zakonskih i administrativnih ograničenja;

(4) Razmjena iskustava koja se nudi rukovodiocima i radnicima iz različitih zemalja, bilo da su zaposleni ili ne, doprinosi podsticanju razvoja svjetske turističke privrede; ova kretanja trebaju da budu olakšana koliko god je to moguće, uz pridržavanje važećih državnih zakona i međunarodnih konvencija,

(5) Kao nezamjenjiv faktor solidarnosti u razvoju i dinamičnom rastu međunarodne razmjene, multinacionalne kompanije u turističkoj privredi ne bi smjele iskorištavati dominantnu poziciju koju ponekad zauzimaju; one trebaju izbjegavati da postanu sredstvo uvođenja kulturnih i društvenih modela na lokalne zajednice, u zamjenu za slobodu u investiranju i trgovini, koja treba biti potpuno priznata; trebaju sudjelovati u lokalnom razvoju, izbjegavajući prekomjernu repatrijaciju svoje zarade ili podsticanje uvoza, čime umanjuju svoj doprinos privredi u koju su uključene;

(6) Partnerstvo i uspostavljanje uravnoteženih odnosa između preduzeća emitivnih zemalja i zemalja domaćina doprinosi održivom razvoju turizma i ravnomjernoj raspodjeli koristi od njegovog rasta;

Član 10.

(Sprovođenje načela Opšteg etičkog kodeksa u turizmu)

(1) Javni i privatni učesnici u razvoju turizma trebaju da sarađuju na uvođenju ovih načela i da prate njihovu efikasnu primjenu;

(2) Učesnici u razvoju turizma trebaju da priznaju ulogu međunarodnih institucija, među kojima na prvom mjestu *Svjetske turističke organizacije (WTO)*, i nevladinih udruženja sa kompetencijama u oblasti promovisanja i razvoja turizma, zaštite ljudskih prava, okruženja i zdravlja, sa dužnim poštovanjem za opšta načela međunarodnog prava;

(3) Ovi učesnici trebaju iskazati svoju namjeru da bilo kakve sporove koji se tiču sprovođenja ili interpretacije *Opšteg etičkog kodeksa u turizmu*, upute na usklađivanje nepristrasnom trećemorganu, poznatom kao Svjetska komisija

THE WORLD TOURISM ORGANIZATION (UNWTO) is a specialized agency of the United Nations and the only intergovernmental organization that serves as a global forum for tourism policy issues and a practical source of tourism know-how. Its membership includes 154 Member States, 7 Associate Members and more than 400 Affiliate Members representing the private sector, educational institutions, tourism associations and local tourism authorities. UNWTO plays a central role in promoting the development of responsible, sustainable and universally accessible tourism, paying particular attention to the interests of developing countries.

www.unwto.org